

HYVINKÄÄN-RIIHIMÄEN SEUDUN
AMMATTIKOULUTUSSÄÄTIÖN TOTEUTTAMIA NUORTEN
SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYN KEINOJA HYVINKÄÄLLÄ

Markus Ignatius
Opinnäytetyö, kevät 2016
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tiivistelmä

Ignatius Markus

Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön toteuttamia nuorten syrjäytymisen ehkäisyn keinoja Hyvinkäällä

Helsinki, syksy 2016, sivuja 44, liitteitä 1

Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK.)

Opinnäytetyö käsitteli nuorten syrjäytymistä ja Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön (HRAKS) käyttämiä toimintatapoja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Opinnäytetyössä käsiteltiin aluksi syrjäytymistä ilmiönä. Selitin kirjallisuuden avulla, mistä syrjäytyminen johtuu, miten syrjäytyminen vaikuttaa erityisesti nuoreen sekä millä tavalla Suomessa ehkäistään syrjäytymistä. Opinnäytetyön edetessä esittelen tarkemmin yhteistyökumppanini ja yksilöhaastattelujen avulla tuon esille HRAKS:n työntekijöiden omia kokemuksia syrjäytymisestä ja sen ehkäisystä Hyvinkäällä.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja aineiston keräsin työntekijöiden haastatteluista. Opinnäytetyön tarkoituksena oli ymmärtää syrjäytymistä ilmiönä, eli siihen kuuluvia syitä ja seurauksia. Haastattelin neljää HRAKS:n työntekijää. Kaksi haastattelua toteutin yksittäisillä henkilöhaastatteluilla ja kaksi sähköpostitse. Nauhoitin henkilöhaastattelut ja käytin vastausten suoria lainauksia tarkoitukseni saada vastaajien autenttiset ajatukset näkyviin.

Tutkin syrjäytymiseen liittyvää kirjallisuutta noin 10 vuoden aikaväliltä ja huomasin, että yleisimmät nuorten syrjäytymisen syyt eivät ole kymmenessä vuodessa kirjallisuuden mukaan kovinkaan paljon muuttuneet. Tuloksiksi sain, että yleisimmät nuorten syrjäytymiseen liittyvät syyt kirjallisuuden ja HRAKS:n työntekijöidenkin mukaan ovat työttömyys, taloudelliset vaikeudet ja päihteiden käyttö.

Nuorten syrjäytyminen on aihe, joka on esillä lähes päivittäin mediassa. Vaikka yhtenä tuloksena opinnäytetyössäni sain, että syrjäytymiseen johtavat syyt ovat kirjallisuuden mukaan pysyneet jo pidemmän aikaa pääasiallisesti samoina, sen ilmenemismuodot ovat esimerkiksi teknologian kehityksen myötä jonkin verran muuttuneet. Tämän vuoksi kaikkien syrjäytymistä ehkäisevien tahojen on jatkuvasti pystyttävä sopeuttamaan toimintatapojaan uusiin tilanteisiin.

Avainsanat: nuoret, syrjäytyminen, syrjäytymisen ehkäisy

English abstract

Ignatius Markus.

The methods used by HRAKS organization to prevent social exclusion among the youth. 44p., 1 appendix. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2016.

Diaconia University of the applied sciences. Degree programme in Social Services, option in Social Services and education. Degree: Bachelor of Social Services

The purpose of the thesis was to introduce and examine what kind of methods was HRAKS (Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö) using to prevent the social exclusion among the youth in Hyvinkää. HRAKS is an organization which provides versatile promotion of employability services and regional outreach youth work. At first in the thesis social exclusion was being discussed as a phenomenon. The meaning, the cause, the affects of social exclusion and its prevention in Finland was discussed using scientific literature. Further in the thesis the partner institution (HRAKS) who was part of the research was introduced.

The data for this qualitative thesis was gathered via scientific literature and personal interviews with the employees. Altogether four employees participated in the interviews. All of them work constantly among young people. Two of the interviews were conducted with the employees at the organization. I discussed their own experience and feelings towards the ways HRAKS is trying to prevent social exclusion among the youth. There were three main questions I asked from the employees about social exclusion among youth and about HRAKS. I wrote their answers to my computer as well as decided to record the interviews. The other two interviews were made via email. Altogether there were nine questions and all of them were same for everyone. One of the main priorities was to add the real authentic opinions and answers from the employees to be used in my thesis so I borrowed some of their statements from the interviews.

Since one of the methods used in the thesis was studying literature about social exclusion among the youth I was quite surprised to find out that at least for a time period of ten years the most common reasons for social exclusion haven't changed in all that time. I found out that according to the literature the main reasons have been unemployment, intoxicants and economical difficulties. The employees at HRAKS also stated the same reasons for social exclusion among the youth in Hyvinkää.

Even though the main reasons for social exclusion have remained approximately the same for over a decade, the ways how people can get socially excluded have started to change. One of the biggest arguments the employees stated was that even though technology has made our life easier with the invention of internet and social media it also has brought up a topic about isolating people to their homes and neglecting their real life. Since more young people spend their time in social media, helping organizations may still have harder time reaching them. For this reason, institutions that fight against the social exclusion of the youth need to constantly make themselves visible for

the youth especially in the internet. The institutions also have to constantly blend in and figure out new ways to fight against social exclusion.

Key words: youth, social exclusion, prevention of social exclusions

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. NUORET	2
2.1 Nuorten määrittely	2
2.2 Nuoren kehitys	2
3. NUORTEN SYRJÄYTYMINEN	4
3.1 Mitä syrjäytyminen on?	4
3.2 Syrjäytymisen syyt	5
3.3 Syrjäytymisen vaikutus nuoreen	6
3.4 Nuorten näkemyksiä syrjäytymisestä	9
3.5 Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen Suomessa.....	11
3.6 Nuorten näkökulmia syrjäytymiseen	13
4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
5.1 Tutkimusympäristö	16
5.2 HRAKS - Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö	19
5.3 HRAKS:n toimintatavat ja arvot.....	20
5.4 Laadullinen tutkimus	21
5.5 Strukturoitu haastattelu	21
5.6 Kohdejoukko	22
5.7 Haastattelujen toteutus	23
5.8 Aineiston analysointi	23
6. TUTKIMUSTULOKSET	25
6.1 Nuorten syrjäytymisen syyt Hyvinkäällä	25
6.2 Miten HRAKS ehkäisee nuorten syrjäytymistä Hyvinkäällä?	26
6.3 HRAKS:n työntekijöiden omia kokemuksia syrjäytymisen ehkäisystä.....	27
6.4 Kehitysmahdollisuudet	28
7. POHDINTA	29
7.1 Tulosten pohdinta	29

7.2 Tutkimuksen eettisyys.....	31
7.3 Tutkimuksen luotettavuus	32
7.4 Ammatillinen kasvu	32
7.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1. JOHDANTO

Nuoret-käsitteen määrittelemine on melko hankalaa, koska monet eri tutkimukset ja tietokirjat eivät ole tästä käsitteestä täysin samaa mieltä. Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy on tärkeä ja ajankohtainen aihe, jota käsitellään paljon mediassa. Suomessa on keskusteltu nuorten syrjäytymisestä yleisesti eri medioissa 1980-luvulta lähtien. Keskusteluissa on mahdollista erottaa kolme syrjäytymishuolen aaltoa, joista ensimmäinen alkoi juuri 1980-luvulla. 1990-luvulla lama-aika Suomessa synnytti toisen aallon. Toisen aallon aikana huoleksi nousivat nuoret, joilla ei ollut koulutusta tai töitä. Syrjäytymishuolen kolmas aalto syntyi 2000-luvun loppupuolella. Silloin pyrittiin selvittämään nuorten syrjäytymisen määrää, muotoja ja ilmenemistapoja Syrjäytyneille nuorille aiheutuvan inhimillisen kärsimyksen lisäksi nuorten syrjäytyminen on myös yhteiskunnallinen ongelma ja se tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Pelkästään yhden nuoren terveyslaskuihin saattaa mennä vuodessa jopa 170 000 euroa. (Aaltonen, Berg, Ikäheimo 2015, 26.)

Tutkin opinnäytetyössäni Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiön (HRAKS) toteuttamia nuorten syrjäytymiseen liittyviä ehkäisyn keinoja Hyvinkäällä. Yhteistyökumppanini HRAKS huolehtii toiminta-alueellaan monipuolisista työllistymisen edistämisen palveluista ja alueellisesta etsivästä nuorisotyöstä. Lisäksi HRAKS toimii ammatillisen koulutuksen edistäjänä ja kehittäjänä. (HRAKS.fi). Tutkimukseni keskittyy HRAKS:n toimintaan Hyvinkäällä. Tutkimusympäristöksi valitsin Hyvinkään koska olen sieltä alun perin kotoisin. Hyvinkää on myös tyypillinen keskikokoinen kaupunki, joten tutkimuskysymyksiini saamani vastauksia voitaisiin mahdollisesti käyttää myös muissa samantyyppisissä ympäristöissä.

Tutkimukseni perustuu HRAKS:n neljän työntekijän haastatteluun. Haastatteluilla selvitin, millä tavalla nuorten syrjäytyminen näkyy Hyvinkäällä, mitä menetelmiä HRAKS:n työntekijät käyttävät nuoria auttaessaan, sekä miten HRAKS:n työntekijät kokevat pystyvänsä auttamaan syrjäytyneitä nuoria.

2. NUORET

2.1 Nuorten määrittely

Arkikielessä nuoruus määritellään ikävaiheena lapsuuden ja aikuisuuden välissä. Vuonna 2014 tehdyssä teoksessa ”Nuorista Suomessa” nuoreksi katsotaan vähintään 16-vuotias peruskoulun käynyt henkilö. (Koste 2014, 9.) Unescon (2016) mukaan pääasiallisesti nuoriksi luokitellaan 15–24 vuotiaat. Nuorisolaki puolestaan luokittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat. (72/2006).

Nuoriin ja nuoruuteen liitetään usein tiettyjä käsitteitä. Kuitenkin nuorisokulttuuri on käsitteenä melko uusi. Se syntyi länsimaihinkin vasta 1950-luvulla. Nuorisokulttuuriin kuuluvat erilaiset ilmentymät, joihin monet nuoret pystyvät samaistumaan. Nuorisokulttuuriin kuuluvat esimerkiksi erilaiset pukeutumistyyli, tietynlaisen musiikin kuuntelu, urheiluharrastukset sekä erilaiset tyylilajit. (Nuoperi, i.a.) Vuoden 2015 lopussa Suomessa oli noin 5,5 miljoonaa asukasta, joista noin 1 miljoonaa oli 15–29 vuotiaita. (Tilastokeskus, 2015.)

Väestöliiton artikkelissa (2012) nuoruus on ikävaihe, jolloin nuori kehittyy lapsesta aikuiseksi. Myös Tikkanen (2012, 17) käyttää samaa nuoruuden ikävaiheiden määrittelyä akateemisessa väitöskirjassaan. Tämä ikävaiheiden määrittely näyttäisi Tikkasen (2012) käyttämien lähteiden perusteella vakiintuneen jo 1970-1980-luvulla.

2.2 Nuoren kehitys

Nuoruuteen kuuluvat fyysiset ja psyykkiset muutokset, jotka päättyvät jokaisella yksilöllisesti. Nuoruus ikävaiheena alkaa tavallisesti 12-vuotiaana ja päättyy 22-vuotiaana. Murrosikä alkaa noin 12–14-vuotiaana ja se kestää kahdesta viiteen vuotta. Murrosiässä nuoren fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset taidot ja ominaisuudet kehittyvät. Murrosiän myötä nuori muuttuu tavallisesti itsenäisemmäksi irrottautuen vähitellen lapsuutensa vanhemmista ja heidän

tarjoamastaan turvasta. Puberteetin myötä nuori pyrkii löytämään vanhempansa uudestaan aikuisemmalla tasolla kuin aikaisemmin. Murrosikään kuuluvat myös ruumiin muutokset ja seksuaalisen identiteetin jäsentäminen. Myös ystävyysuhteet ja kaveripiiri tulevat tärkeämmäksi ja nuoret usein viettävätkin mieluusti enemmän aikaa ystävien kanssa kuin kotona. (Väestöliitto 2012;)

Väestöliiton artikkelissa (2012) nuoruus jaetaan kolmeen eri kehitykselliseen vaiheeseen. Nämä ovat varhaisnuoruus, varsinainen nuoruus sekä jälkinuoruus. Varhaisnuoruuden vaihe on 12–14-vuotiaana ja sinä aikana tapahtuvat suurimmat fyysiset muutokset nuoren kehossa. Tällöin nuori on monesti levoton, kiihtynyt ja hämmentynyt ja jatkuvat sanaharkat vanhempien kanssa ovat melko yleisiä. Varhaisnuoruuden aikana nuori elää ristiriitojen keskellä eikä ole vielä täysin sopeutunut kehossa tapahtuviin muutoksiin. Nuorella on halu itsenäistyä ja erkaantua vanhemmistaan mutta ei ole siihen kuitenkaan vielä valmis. (Väestöliitto, 2012.)

Varsinaisnuoruuteen lasketaan tavallisesti ikävuodet 15–17. Tänä aikana riidat ja sanaharkat alkavat tavallisesti vähentyä, koska nuori on alkanut samaistua vanhempiinsa ja ikätovereihinsa. Nuori on lisäksi alkanut löytää omaa seksualiteettiaan sekä hyväksyä muutokset ruumiissaan, jolloin hän ei ole enää niin äkkipikainen ja epävakaa mieleltään. (Väestöliitto, 2012.)

Viimeisenä vaiheena nuoren kehityksessä on jälkinuoruus. Se tapahtuu normaalisti ikävuosina 18–22. Eri määritelmien mukaan nuoruuden voidaan kuitenkin katsoa jatkuvan 25-29-vuotiaaksi (Finlex, 2006, Unesco, 2016). Tällöin nuoren empatiakyky kehittyy ja hän on huomattavasti valmiimpi ottamaan muita huomioon kuin ennen. Nuori on valmis sijoittamaan itsensä osaksi yhteiskuntaa, eikä vain osaksi lapsuuden perhettään. Nuori myös alkaa oppia kantamaan vastuuta teoistaan ja pystyy paremmin ymmärtämään tekojensa seuraukset. Nuori alkaa myös tehdä tulevaisuuden suunnitelmia ammatinvalintaan ja perheeseen liittyen. (Väestöliitto, 2012.)

3. NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

3.1 Mitä syrjäytyminen on?

Syrjäytymisellä tarkoitetaan tavallisesti joutumista yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Julkisessa keskustelussa syrjäytymisellä tarkoitetaan tavallisesti lähinnä koulutuksen puutetta tai työmarkkinoilta putoamista. Syrjäytymiseen kuuluu kuitenkin muun muassa ulkopuolisuuden, riittämättömyyden sekä yhteiskuntaan kiinnittymisen puute. Syrjäytyminen ei tavallisesti johdu vain yhdestä syystä, vaan se on monisyinen prosessi. Yleisimmät syyt syrjäytymiseen ovat työttömyys, vähäiset sosiaaliset suhteet ja köyhyys. (Väestöliitto 2012.)

Syrjäytyneinä voidaan pitää henkilöitä, joilla sosiaaliset suhteet ovat heikentyneet ja he eivät ole työelämässä (Notkola 2013, 55.) Ikäheimo (2013, 13) on käyttänyt teoksessaan erilaisia rekistereitä nuorten toimeentulosta, koulutuksesta ja terveydenhuollosta. Niiden perusteella syrjäytyneiksi on luokiteltu henkilöt, jotka eivät peruskoulun jälkeen hankkineet koulutusta, eivät käy töissä, eivät ole suorittamassa varusmiespalvelusta tai hoida lapsia kotona.

Syrjäytymisen edellytys on aina se, että on olemassa ryhmä, joka on jollain tavalla yhteisöön kuulumaton. Tästä syystä yhteiskunnallisissa keskusteluissa syrjäytymisilmiön yhteydessä ovat nousseet usein esiin tietyt ryhmät kuten pitkäaikaissairaat, maahanmuuttajat, vammaiset, seksuaalivähemmistöt ja rikolliset. (Punamäki & Ronkainen 2013, 18.) Syrjäytyminen tulkitaan tavallisesti käsitteenä negatiiviseksi. Syrjäytyminen voi tapahtua sekä yksilölle että ryhmille. On myös mahdollista, että henkilö joutuu syrjäytetyksi esimerkiksi erilaisen näkökantojen tai mielipiteiden vuoksi. (Hyväri, Laine, Vuokila-Oikkonen 2010, 11.) Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2014 ei työssä eikä koulutuksessa olevia nuoria oli 64000 (Tilastokeskus 2014.)

Suomessa peruskoulutuksen päättää vuosittain noin 60000 nuorta. Heistä noin 55000 jatkaa opiskeluaan suoraan toisen asteen koulutukseen. Raportin

mukaan noin 5000 nuorta jää joka vuosi ilman opiskelupaikkaa. Raportti tuo esiin, että vuonna 2011 Suomessa oli alle 30-vuotiaita työttömiä työnhakijoita 54900, joista 17000 oli pelkästään perustutkinnon suorittaneita, 5300 ylioppilaita ja 32000 ammatillisen tutkinnon suorittaneita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 8.)

3.2 Syrjäytymisen syyt

Syrjäytymistä esiintyy kaiken ikäisillä mutta nyky-yhteiskunnassa on keskusteltu erityisesti nuorten syrjäytymisestä. Syrjäytyminen ei ole uusi ilmiö vaan sitä on ollut kautta aikojen ja se on kaikkia yhteiskuntia koskettava ilmiö. Syrjäytymisessä ei ole kysymys minkään yksittäisen tekijän aiheuttamasta tilasta. Sen sijaan syrjäytyminen on nähtävä prosessina, jossa on kysymys yhteiskunnan rakenteista, joiden keskellä ihminen elää yrittäen selvittää yhteiskunnan rakenteiden tuomia ongelmia. Tämän vuoksi syrjäytymisen määrittäminen on melko hankalaa ja ongelmallista. Syrjäytymiseen johtavia riskitekijöitä ovat muun muassa heikko toimintakyky ja terveys, perheen huono-osaisuus, puutteelliset asuinolosuhteet, matala koulutustaso, puuttuva ammattitaito, työttömyys ja vähemmistöihin kuuluminen. (Juvonen 2015, 32.)

Syrjäytymiseen liitetään usein kolme elementtiä. Ne ovat köyhyys, eristyminen ja kyvyttömyys. Ne eivät kuitenkaan ole yksiselitteiset syyt henkilön syrjäytymiseen. Sirpa Taskinen (2001, 13) kertoo Stakesin julkaisussa "Huono ennuste", miten vaikeaa on puhua lasten ja nuorten kohdalla syrjäytymisen käsitteestä. Hänen mukaansa köyhyys nähdään usein taustatekijänä eristymiselle ja kyvyttömyydelle, jotka puolestaan voivat johtaa syrjäytymiseen. Eristyminen sen sijaan liittyy ihmisen luonteeseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Ihminen saattaa olla halukas olemaan yksin, tai sitten hän on joutunut siihen erinäisten tilanteiden vuoksi. Kyvyttömyys on ihmisen henkilökohtainen ominaisuus. Ihminen saattaa olla luonnostaan vaikeasti lähestyttävä tai haluton tekemään asioita. Toisaalta eristyminen ja kyvyttömyys saattavat johtua yksinkertaisesti yksilön omista ongelmista. Ne voivat liittyä oppimisvaikeuksiin, erilaisiin sairauksiin tai vaikkapa syrjäiseen asuinpaikkaan. Lasten ja nuorten

kohdalla kannattanee puhua syrjäytymisvaarasta ja siihen liittyvistä riskitekijöistä. Nuori voi syrjäytyä, vaikka kaikki kolme yllä kuvattua kriteeriä eivät täytyisikään. (Taskinen 2001, 13.)

Nuoren syrjäytymisriskiä lisäävät muun muassa ongelmat koulussa, peruskoulusta putoaminen, peruskoulun jälkeisen koulutuksen puuttuminen sekä vakituisen työpaikan puuttuminen. Muita syrjäytymiseen johtavia syitä katsotaan olevan muun muassa ylivelkaantuminen, köyhyys, pitkäaikaistyöttömyys ja kulttuuriset ongelmat. Erityisesti maahanmuuttajilla on ollut vaikeuksia sopeutua uuden maan kulttuuriin ja tapoihin. Tämä vaikuttaa merkittävästi heidän syrjäytymisriskiinsä. (Ronkainen & Punamäki, 2013, 18.)

3.3 Syrjäytymisen vaikutus nuoreen

Syrjäytyminen vaikuttaa yksilöön fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Syrjäytymisen on todettu heikentävän terveyttä. Tämä johtuu siitä tosiasista, että syrjäytyminen aiheuttaa usein masennusta. Myös fyysisillä ja psyykkisillä pitkäaikaissairauksilla voi olla vaikutusta yksilön puutteelliseen työ- ja toimintakykyyn, työkyvyttömyyteen sekä ennen aikaisesti eläkkeelle päättymiseen. (Lämsä 2009, 43)

Sosiaalinen huono-osaisuus lisääntyy syrjäytymisen myötä. Syrjäytyneellä henkilöllä sosiaaliset suhteet ovat epävakaampia tai ne puuttuvat kokonaan. Tavallisesti ongelmia, riitaa ja erimielisyyksiä syntyy perheen kanssa, koska sosiaalisen lähiverkoston tuki puuttuu. Syrjäytymiseen vaikuttaa myös työelämästä putoaminen. Työelämästä putoamista on saattanut edistää esimerkiksi epävaka työmökkina-asema, johon kuuluvat esimerkiksi erilaiset pätkätyöt, osa-aikatyöt ja määräaikaist työsuhteet. Syrjäytyminen voi näkyä jopa asuntomarkkinoilla. Henkilöllä saattaa olla vaikeuksia itsenäisessä asumisessa tai asumisen rahoituksessa. Tätä myötä asunnottomaksi joutuminen on mahdollista, mikä lisää suuresti syrjäytymisen todennäköisyyttä. (Lämsä 2009, 43.)

Syrjäytyminen vaikuttaa eri tavoilla naisiin ja miehiin. Miesten kohdalla syrjäytymisen on todettu herkemmin johtavan rikollisuuteen, naisten kohdalla taas erityisesti seksuaaliteettiin liittyviin riskeihin. Syrjäytymiseen liittyvät monesti myös huumeet ja jengiytyminen. Jengiytymisellä nuoret hakevat turvaa toisistaan. Toisaalta jengin mukana nuori saattaa tehdä asioita, joilla on ehkä huonoja vaikutuksia myöhemmin. Monesti syrjäytyneillä nuorilla on ollut hankala lapsuus esimerkiksi huonojen vanhemmuussuhteiden vuoksi. Syrjäytyneestä nuoresta ei ole ehkä pidetty lapsena tarpeeksi huolta, ja he ovat joutuneet liian nuorena päättämään omista asioistaan. Sosiaaliset ongelmat ovat usein merkittävin syy nuorten syrjäytymiseen, ei niinkään rikostausta. (Kuure 2001, 39.)

Krister Karppisen, Liisa Keltikangas-Järvisen ja Hannele Saviojan (2007, 18) tekemän tutkimuksen mukaan jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle noin 1,2 miljoonaa euroa. He ovat myös tutkineet syitä, joiden on todettu olevan yhteydessä henkilön syrjäytymiseen.

Nuoren heikon koulumenestyksen on todettu vaikuttavan syrjäytymiseen. Heikko koulumenestys saattaa johtua siitä, että nuori ei käy koulua. Siksi pidetään yleisesti erityisen tärkeänä, että nuoret saavat peruskoulun suoritetuksi. (Karppinen ym. 2007, 15.) Sosiaalistaminen on yksi tärkeimmistä koulunkäynnin tehtävistä. Sosialisatian kautta pyritään turvaamaan yhteiskunnan kulttuurin säilyminen ja kehittyminen ja tätä kautta saada jokainen ihminen yhteiskunnan jäseneksi. Tämä on tärkeää nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä. (Kuula 2000, 11). Nuoren epärealistisilla, opiskeluun liittyvillä hakutoiveilla peruskoulun jälkeen on todettu myös olevan vaikutusta syrjäytymiseen. (Karppinen ym. 2007, 59)

Tietyt persoonallisuustekijät vaikuttavat henkilön syrjäytymisriskiin. Artikkelin mukaan iloinen mieli, sosiaalisuus sekä positiivinen elämänasenne nostavat kouluarvosanoja. Vastaavasti epäsosiaalisuus, negatiivisuus ja alakuloinen mieli lisäävät syrjäytymisriskiä. Jos nuori kokee jatkuvaa yksinäisyyden tunnetta koulussa, on hänellä artikkelin mukaan huomattavasti suurempi todennäköisyys syrjäytyä. Yksinäisyyteen voi vaikuttaa myös henkilön luonne, eli kuinka

aktiivisesti hän hakeutuu toisten ihmisten seuraan tai millaiselta yksin oleminen tuntuu. Yksinäisyys ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että henkilö on syrjäytynyt tai vaarassakaan syrjäytyä. (Karppinen ym. 2007, 59)

O’Keeffen (2011, 801) mukaan sosiaalisen median sivustot kuten Facebook ja Twitter ovat nykyään lähes väistämätön osa nuorten ja lasten modernia elämää. Sosiaalinen media vaikuttaa lapsiin ja nuoriin sekä hyvällä että huonolla tavalla. Nuoret sosiaalistuvat niiden avulla ja ovat sitä kautta yhteydessä toisiinsa.

Kuitenkin kommunikoinnin helpotuttua ovat myös vaarat kuten nettikiusaaminen yleistyneet. Kouluyhteisössä on aina ollut kiusaamista mutta nykyään sosiaalisen median eri muotojen, kuten internet-sivujen myötä on kiusaaminen siirtynyt myös verkkoon. Internetissä on mahdollista kommentoida muun muassa toisten ulkonäköä tai ”chattailla” toisten kanssa. Internetissä voi pysyä anonyyminä, jolloin epäasiallinen käytös toisia kohtaan on helpompaa. Julkisesti kiusattu nuori on herkästi syrjäytymisriskissä. (O’Keeffe, Clarke-Pearson 2011, 801-802.)

Pekka Myrskylän teoksessa ”Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret” mukaan (2012, 1.) neljäsosa nuorista syrjäytyneistä on maahanmuuttajataustaisia. Maahanmuuttajien on huomattavasti vaikeampi saada töitä ja opiskelupaikkaa kuin kantaväestön. Monilla maahanmuuttajilla on heikko suomen kielen taito ja tämän puutteen katsotaankin olevan yksi tärkeimmistä maahanmuuttajien syrjäytymiseen johtavista tekijöistä. Enemmistö syrjäytyvistä nuorista ulkomaalaistaustaisista on nuoria miehiä. He usein asuvat yksin, eikä heillä ole perhettä tukena. Monet maahanmuuttajanaiset ovat syrjäytymisriskissä, koska heille työmarkkinoille pääsy saattaa olla hyvinkin vaikeaa. Lisäksi heidän kulttuurinsa takia naisilla saattaa olla tapana jäädä kotiin esimerkiksi hoitamaan lapsia. (Myrskylä 2012, 12.)

Myös vanhempien koulutustasolla on todettu olevan vaikutusta nuoren syrjäytymisriskiin. Syrjäytymisriski on suurempi, mikäli vanhempien, sekä erityisesti äidin koulutustaso on alhainen. (Karppinen ym. 2007, 17.)

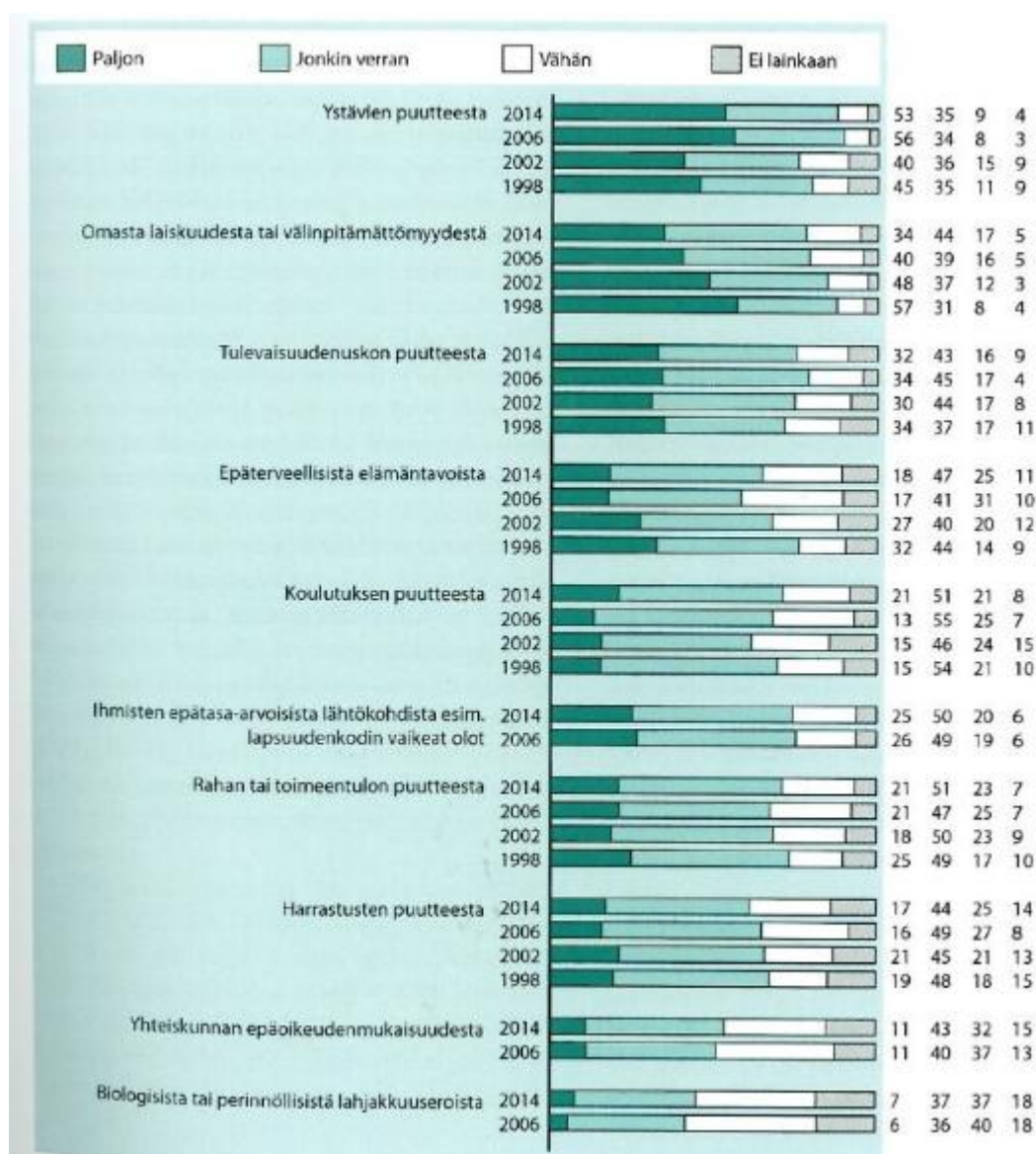
Syrjäytyneitä on kaikissa ikäluokissa. Työssäni kuitenkin rajaan aiheen pääasiallisesti pelkästään nuoriin ja heidän ongelmiinsa.

Syrjäytymisestä tehdyissä tutkimuksissa pidetään edellä mainittuja vaikeuksia syrjäytymisen riskitekijöinä. On kuitenkin ymmärrettävä, että yksittäiset vaikeudet joillakin hyvinvointiin liittyvillä alueilla eivät automaattisesti tarkoita sitä, että ihminen syrjäytyy. Syrjäytyminen saa tavallisesti alkunsa, kun vaikeudet alkavat kasaantua ja tätä kautta henkilö vähitellen menettää mahdollisuuksia hallita elämäänsä. (Berg, Huurre, Kiviruusu, Aro 2011, 172.) Jotta voidaan selvittää, miksi nuori on syrjäytynyt, on hänen nykyiseen elämäntilanteeseen vaikuttavien tekijöiden lisäksi selvitettävä hänen aikaisemmat syrjäytymisen riskiä lisänneet tekijät ja piirteet. Toisaalta myös mahdolliset elämänhallintaa tukeneet asiat ja tekijät on järkevää selvittää. (Kestilä, Heino, Solantaus 2011)

3.4 Nuorten näkemyksiä syrjäytymisestä

Ihmisarvoinen nuoruus (Nuorisobarometri 2014) teoksessa luetellaan nuorten omia näkemyksiä syrjäytymiseen johtuvista syistä. Nuorten mukaan esimerkiksi erilaisuus altistaa koulukiusaamiselle kouluympäristössä. Heidän mielestään myös kuuluminen erilaisiin vähemmistöryhmiin voi vaikuttaa syrjäytymisriskiin. Taulukossa 1 tarkastellaan prosentuaalisesti, missä määrin nuorten syrjäytyminen johtuu heidän mielestään tietyistä asioista. Vertailut ovat vuosilta 1998, 2002, 2006 ja 2014. (Myllyniemi 2015, 51.)

TAULUKKO 1. Missä määrin syrjäytyminen johtuu nuorten mielestä seuraavista asioista. Vertailu vuosilta 1998-2014 (Myllyniemi 2015, 51.)

Taulukosta selviää, että nuorten mielestä ystävien puuttuminen on tärkein syrjäytymisen liittyvä tekijä ja sen merkitys on jopa vuodesta 1998 lisääntynyt. Sen sijaan nuorten mielestä syrjäytyminen johtuu aiempaa vähemmän omasta laiskuudesta tai välinpitämättömyydestä. Tämä osio onkin vuodesta 1998 laskenut yli 20%. Myös epäterveellisten elämäntapojen merkitys syrjäytymisen riskitekijänä on nuorten mielestä nykyään vähentynyt. (Myllyniemi 2015, 48–51.)

Nuoret pitävät koulutuksen puutetta suurempana syrjäytymiseen johtavana syynä kuin aiemmin. Vuonna 2014 ”paljon” vastanneiden prosentuaalinen luku

on ollut suurimmillaan. Kuitenkaan nuorten mielestä työn ja koulutuksen puute ei tilastossa nouse syrjäytymissyiden kärkeen. Syynä tähän lienee se, että nuorten työttömyysjaksot ovat usein huomattavasti lyhyempiä kuin aikuisten. Nuoret kokevat lisäksi nykyään rahan puutteen ja alhaisen toimeentulon entistä tärkeämpänä syrjäytymisen taustatekijänä. Myös harrastusten puutteella on nuorten mielestä tekemistä syrjäytymisriskin kanssa. (Myllyniemi 2015, 51-52.)

Tutkimuksessa on haluttu selvittää, millä tavalla nuorten mielestä yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuus, biologiset ja perinnölliset lahjakkuuserot ja ihmisten epätasa-arvoiset lähtökohdat vaikuttavat syrjäytymiseen. Näiden kohtien tulokset ovat vain vuosilta 2006 ja 2014 ja ne ovat pysyneet pääosin muuttumattomina. Ne eivät myöskään ole nuorten mielestä syrjäytymisriskin kärkipäässä. (Myllyniemi 2015, 51.)

3.5 Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen Suomessa

Suomessa pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä monella eri tasolla. Korkeimmalla tasolla esimerkiksi hallitus käynnisti vuonna 2013 nuorten yhteiskuntatakuun. Nuorisotakuussa taataan kaikille alle 25 - vuotiaille peruskoulun käyneille nuorille sekä alle 30 - vuotiaille työttömille koulutus-, harjoittelu-, kuntoutus-, tai työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömyyden alusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2012.)

Kunnat ovat jo pitkään tarjonneet erilaisia palveluita ja toteuttaneet toimenpiteitä joilla tarjotaan nuorille esimerkiksi koulutusmahdollisuuksia. Lisäksi kunnissa tarjotaan kesätyömahdollisuuksia ja nuorten työpajatoimintaa, starttivalmennusta ja 10- luokka vaihtoehto (Kuntaliitto, 2013.) Kunnat tukevat myös nuorten harrastustoimintaa. Kuntien on lisäksi taattava asukkailleen syrjäytymisen ehkäisyyn suunnattuja sosiaalipalveluita. Näihin kuuluvat muun muassa sosiaalityö, sosiaalipäivystys, kotipalvelut, omaishoidon tuki, asumispalvelut, lasten ja perheiden palveluita sekä päihdepalveluita. (Kainulainen 2010, 294.)

Koululaisten terveyttä ja hyvinvointia tutkitaan säännöllisesti erilaisten kyselytutkimusten avulla. Samassa yhteydessä saadaan usein tietoa myös koululaisten elinoloista ja muista heidän elämäänsä vaikuttavista tekijöistä. Tällaisia kyselytutkimuksia järjestävät muun muassa Kouluterveyskysely, Nuorten terveystapatutkimus sekä WHO-kysely. (Vaarama, Karvonen, Kestilä 2014, 162.)

Suomessa on käytetty lisäksi yhtenä nuorten tukimuotona etsivää nuorisotyötä jo pitkään mutta se on ollut melko pienimuotoista. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on auttaa nuoria, jotka ovat työmarkkinoiden tai koulutuksen ulkopuolella. Etsivä nuorisotyö perustuu muun muassa Yhdysvalloissa kehitettyyn ”Street Gang Work” työotteeseen. Street Gang Workissa kohderyhmänä olivat kaduilla oleskelevat nuorten jengit, joissa tavallisesti harrastettiin rikollisuutta, päihteitä ja epäsosiaalista käytöstä. (Juvonen 2010, 67-68.), Esimerkiksi HRAKS Hyvinkäällä on osa etsivää nuorisotyötä. (Kuntaliitto, 2013.)

Etsivässä nuorisotyössä tehtävänä on hakeutua sellaisten nuorten luokse, jotka ovat hyvinvointipalveluiden tarpeessa erilaisten riskikäyttäytymisten vuoksi. Nykyään nuoret oleskelevat esimerkiksi kauppakeskuksissa ja muissa tiloissa, joissa liikkuu paljon ihmisiä. Toisaalta teknologian kehittyttyä oma koti on tullut monelle syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle uudeksi oleskelupaikaksi sosiaalisen median mahdollistaman kontaktien luomisen vuoksi. (Juvonen 2010, 70)

Etsivässä nuorisotyössä on tärkeää, että työntekijät ovat aktiivisesti nuorille näkyvillä. Tämä edellyttää, että työntekijät ovat esillä ja helposti tavoitettavissa sellaisissa paikoissa, joissa nuoret itse viihtyvät. Kontaktin luominen nuoriin ei usein ole kovinkaan helppoa. Jotta kontaktin luominen nuoreen onnistuisi hyvin, on työntekijän pystyttävä osoittamaan, että hän hyväksyy nuoren sellaisena kuin tämä on. Luottamuksen saavuttaminen tapahtuu vähitellen. (Juvonen 2010, 71)

On kuitenkin muistettava, että etsivä nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen. Tämän vuoksi vuorovaikutustaidot ovat työntekijöiden tärkein ominaisuus. Nuoren ei ole pakko ottaa vastaan tarjottua apua. Etsivä nuorisotyöntekijä voidaan nähdä ikään kuin välittäjän asemassa ja hänen avullaan syrjäytymisriskissä olevat nuoret pyritään saamaan takaisin osaksi yhteiskuntaa. (Juvonen 2010, 72)

3.6 Nuorten näkökulmia syrjäytymiseen

Penttisen (2011, 53) tutkimuksessa tarkastellaan nuorten työelämään liittyviä asenteita ja käsityksiä syrjäytymisen syistä. Tutkimus tehtiin vuonna 2011 ja siihen vastasi 2000 15–25 – vuotiasta nuorta. Taulukossa 2 esitetään tulokset nuorten asenteista koulutusta ja työelämää kohtaan.

TAULUKKO 2. Itä-Suomen nuorten asenteet koulutusta ja työelämää kohtaan (Penttinen 2011, 53.)

Asenne työtä ja koulutusta kohtaan	samaa mieltä	ei samaa, ei eri mieltä	eri mieltä
Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia	88,7 %	9,6 %	1,7 %
Olisin valmis vaihtamaan asuinkuntaa työpaikan saamiseksi	67,4 %	22,3 %	10,3 %
Ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri	64,6 %	23,0 %	12,4 %
Olen valmis tekemään myös koulutustani vastaamatonta työtä ainakin väliaikaisesti	71 %	21,6 %	7,4 %
Työelämä vaatii nykyisin työntekijöiltä niin paljon, että monet ihmiset palavat ennenaikaisesti loppuun	49,3 %	36,5 %	14,2 %
Olen huolissani omasta jaksamisestani työelämässä tulevaisuudessa	34,3 %	29,7 %	36,0 %
Olen huolissani siitä, onko minulla töitä tulevaisuudessa	45,8 %	27,0 %	27,2 %
Pidän mahdollisena, että ryhdyn jossain vaiheessa työuraani yrittäjäksi	26,4 %	28,4 %	45,2 %

Taulukosta 2 selviää, että nuoret ovat erityisen huolissaan työmahdollisuuksistaan tulevaisuudessa sekä toisaalta töissä loppuun palamisesta. Nuoret ovat kuitenkin pääasiallisesti sitä mieltä, että koulutuksella on mahdollista parantaa huomattavasti työnsaantimahdollisuuksia. Noin 66% vastaajista olisi myös valmis vaihtamaan asuinkuntaa ja hankkimaan tilapäistä työtäkin, jos korvaus siitä olisi sama kuin työttömyystuki. Kuitenkin taulukosta tulee ilmi, että noin joka kymmenes vastaajista nostaisi mieluummin työttömyyskorvausta kuin tekisi mitään palkkatyötä. Vaikka määrä ei kokonaisuutena ole suuri, se kertoo kuitenkin mahdollisesta syrjäytymisriskin kohoamisesta.

4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää HRAKS:ssä nuorten kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden kokemuksista nuorten syrjäytymisestä ja sen ehkäisystä. Aihe kiinnostaa minua henkilökohtaisesti ja tavoitteena on, että tutkimuksestani on hyötyä HRAKS:lle ja mahdollisesti myös muille samankaltaisille toimijoille.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

Mitkä ovat HRAKS:n työntekijöiden käsityksen mukaan yleisimmät syyt nuorten syrjäytymiseen Hyvinkäällä?

Millä tavoilla HRAKS:n työntekijät pyrkivät ehkäisemään nuorten syrjäytymistä?

Pystyvätkö HRAKS:n työntekijät mielestään auttamaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria?

Miten HRAKS:n toimintaa voisi kehittää?

Tutkimukseni avulla syvennetään ymmärrystä syrjäytymisestä ilmiönä eli siihen kuuluvia syitä ja seurauksia. Halusin selvittää, mitä HRAKS:ssä tehdään ja kuinka hyvin työntekijät onnistuvat mielestään nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Halusin lisäksi selvittää, voisiko syrjäytymisen ehkäisyn työtapoja kehittää. Käytin työssäni hyödyksi työntekijöiltä saatuja haastatteluja sekä vertailin niitä ja haastatteluissa ilmi tulleita ajatuksia ja käytäntöjä aiemmin julkaistuihin tutkimuksiin ja muuhun kirjallisuuteen. Toivomukseni on myös, että HRAKS voisi käyttää tutkimustani hyödyksi omassa toiminnassaan.

Halusin tutkimuksessani tuoda esiin, miten työntekijät kokevat oman työnsä ja vaikutusmahdollisuutensa syrjäytymisen ehkäisyssä. Minua kiinnostivat työntekijöiden kokemukset ja halusin perehtyä erityisesti niihin. Sen vuoksi toteutin tutkimukseni haastattelujen avulla.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusympäristö

Hyvinkään kaupunki sijaitsee Uudenmaan maakunnassa. Hyvinkään väkiluku on noin 47 000 ja se on maakunnan kuudenneksi suurin kaupunki. Hyvinkää tarjoaa useita erilaisia palveluita myös nuorille. Nuorisopalveluiden tarkoituksena on toteuttaa ja tarjota Hyvinkään nuorille erilaisia vapaa-ajan palveluita ja tällä tavoin osallistaa heitä. Lisäksi nuorille on tarjolla tukea sekä neuvontaa erilaisissa elämäntilanteissa kuten koulutukseen hakemisessa tai ylipäättään pieniinkin ongelmiin. Hyvinkäällä on muun muassa nuorisotaloja sekä -tiloja, joissa järjestetään erilaista toimintaa. Nuorisotyöhön liittyviä tapahtumia pyritään myös järjestämään mahdollisimman paljon. Toiminnan kohderyhmänä ovat pääosin 13–17-vuotiaat nuoret. (Hyvinkään kaupunki, 2015.)

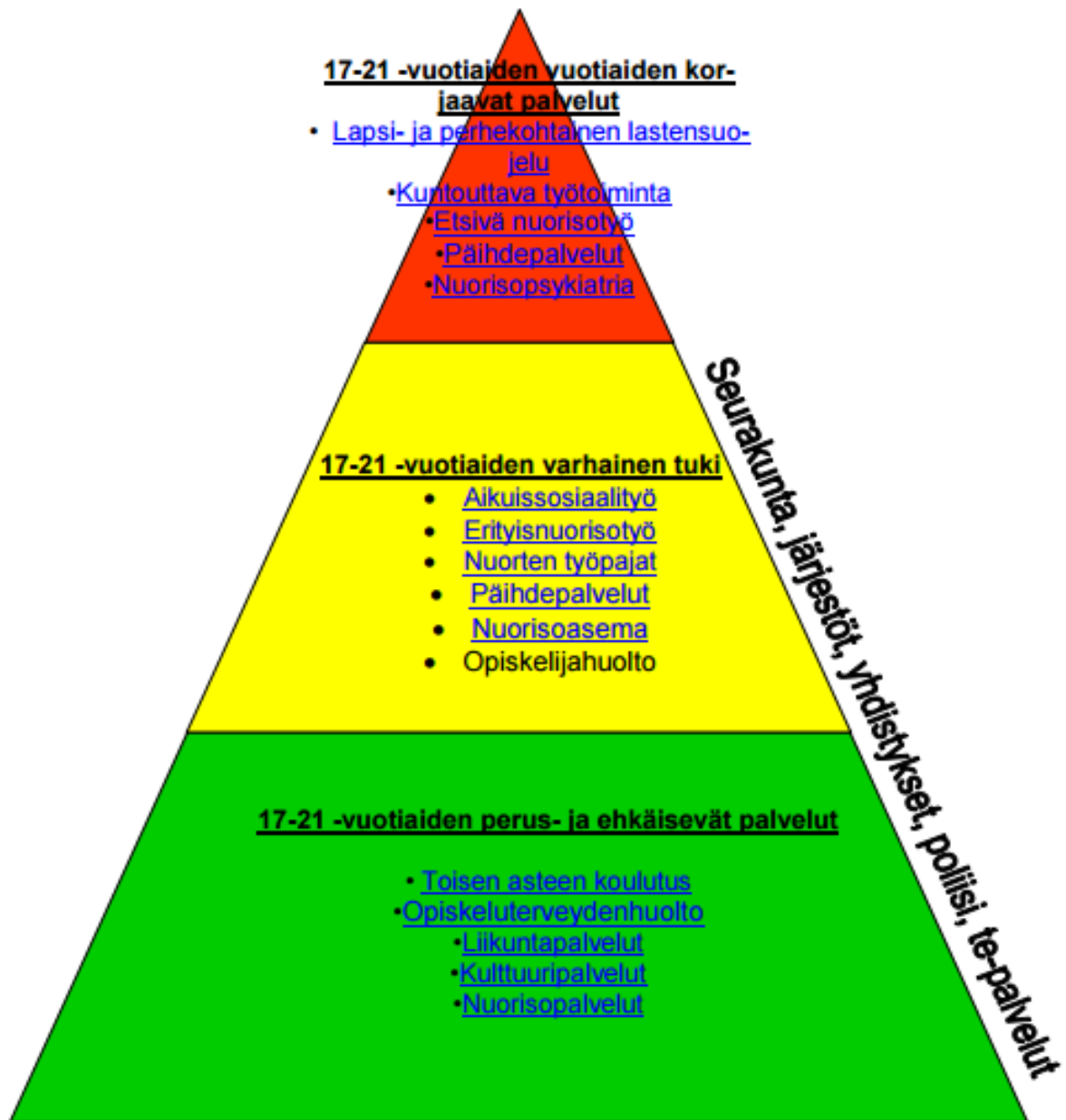
Hyvinkäällä toteutetaan useita hankkeita, joilla pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Hankkeiden tarkoituksena on tarjota nuorille tekemistä ja lisätä mahdollisuuksia päästä töihin. Työpajatoiminnassa nuori saa kokemusta työnteosta, valmennusta työnhakuun, opiskeluun sekä työelämää varten. Tämän jakson aikana nuorelle annetaan vielä lisäksi mahdollisuus pysähtyä miettimään omaa tulevaisuuttaan. Nuorelle annetaan aikaa pohtia tulevaisuuden suunnitelmia. Tässä häntä auttavat ammattitaitoiset työ- ja yksilövalmentajat. (HRAKS, nuoret.)

Seuraavissa kuvioissa näkyy, mitä erilaisia ehkäiseviä, varhaiseen tukeen liittyviä ja korjaavia palveluita Hyvinkäällä tarjotaan syrjäytymistä vastaan 7-16-vuotiaille ja 17-21-vuotiaille. Vaikka tutkimukseni keskittyy nuorten syrjäytymiseen, syrjäytymisen riskitekijät ovat usein jo lapsuudessa, esimerkiksi vanhempien ongelmien takia. Kuviosta 1 näkyy, että palvelut ovat suunnattu nuoren lisäksi myös perheelle. Kuvion 2 palvelut sen sijaan keskittyvät enemmän nuoreen yksilönä. Vaikka HRAKS:n palvelut keskittyvät 17-29-

vuotiaisiin, halusin myös kuvioiden avulla näyttää, mitä syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita Hyvinkään kaupunki tarjoaa vielä nuoremmille.

KUVIO 1. Ehkäisevät, varhaiseen tukeen liittyvät ja korjaavat palvelut Hyvinkäällä 7–16-vuotaille (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017.)

KUVIO 2. Ehkäisevät, varhaiseen tukeen liittyvät ja korjaavat palvelut Hyvinkäällä 17–21-vuotaille. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014–2017)

Kuvioissa alin osio tarkoittaa lapsille ja nuorille suunnattuja perus- ja ehkäiseviä palveluita. Näiden palveluiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Keskiosiossa olevien palveluiden on tarkoitus antaa lapsille ja nuorille varhaista tukea. Varhaisen tuen palveluiden tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Keskiosion asiakkaat ovat jo tavallisesti syrjäytymisvaarassa. Nämä palvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin peruspalveluiden työntekijät tai perheet itse voivat ottaa yhteyttä, kun huoli herää lapsesta tai nuoresta. Ylin osio sisältää korjaavia palveluita. Tämän alueen asiakkaat ovat jo selvästi syrjäytyneet. Korjaavien palveluiden

tavoitteena on kartoittaa lapsen ja nuoren kasvussa ja kehityksessä ilmenneet riskitekijät ja järjestää tarpeelliset palvelut ongelmien korjaamiseksi sekä hyvinvoinnin varmistamiseksi. (Kauppinen, 2014, 11-13.)

5.2 HRAKS - Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö

HRAKS on säätiö joka toimii Hyvinkäällä, Riihimäellä, Hausjärvellä, Lopella sekä Nurmijärvellä. HRAKS on työelämäpalveluiden, kuntoutuksen ja sosiaalisen vahvistamisen asiantuntijaorganisaatio. Säätiö tuottaa työelämään valmentavia palvelukokonaisuuksia sekä sosiaalisen nuorisotyön monipuolisia palveluita. HRAKS:n asiakkaita ovat työelämänsä muutos- ja murroskohdissa olevat henkilöt sekä vakuutusyhtiöt, julkisyhteisöt, järjestöt ja yritykset. Säätiö pyrkii edistämään ja kehittämään ammatillista koulutusta. Tavoitteena on tuottaa monipuolisia työkyvyn ylläpitämisen palveluita. HRAKS:n asiakkaat ovat 17-29 vuotiaita. (HRAKS.fi)

HRAKS:n työpajapalvelualat liittyvät kierrätystyöhön, kiinteistötyöhön, catering-alaan, media-alaan, sekä logistiikka-alaan. Hyvinkäällä oleviin työpajapalveluihin kuuluvat muun muassa erilaiset kahvilat, Hyvinkään kierrätyskeskus, erilaiset talonmiehen työt ja remonttityöt sekä media-alaan liittyvät työt. HRAKS:n kotisivuilla painotetaan, että nuoren kannattaa erityisesti osallistua työpajatoimintaan, jos hänellä ei ole työ-, harjoittelu- tai opiskelupaikkaa. Nuoren pitää kuitenkin olla motivoitunut ja halukas hankkimaan työkokemusta ja tekemään työtehtäviä. Työpajoille voi hakea joustavasti ympäri vuoden. Jos nuorelta puuttuu peruskoulun päättötodistus, HRAKS tarjoaa tilan oppilaille, joiden koulutuksen järjestää Hyvinkään aikuislukio. Tätä kautta nuorilla on mahdollisuus saada opintonsa päätökseen Työpajojen kautta aukeaa mahdollisuuksia erilaisiin työ- ja opiskelukokeiluihin. (HRAKS i.a./alle 25-vuotiaat.)

HRAKS tarjoaa myös aikuisten palveluita yli 25-vuotiaille. Näillä palveluilla nuorelle pyritään antamaan tukea ja ohjausta eri elämäntilanteissa. Lisäksi he saavat eväitä arjessa selviytymiseen, sekä tukea työ- ja toimintakykyyn. Lisäksi

palveluiden yhteydessä pyritään kartoittamaan nuoren omia tavoitteita esimerkiksi koulutuksen ja työllisyysmahdollisuuksien suhteen. Työhön valmennuksella nuoria autetaan kehittämään tärkeitä työnhakutaitoja. HRAKS tukee myös nuorta hänen tavoitteidensa saavuttamisessa. Ne voivat olla esimerkiksi uuden opiskelu- tai työpaikan saaminen. Kun tavoite on saavutettu, HRAKS pitää nuorelle valmennuksen, jossa annetaan hakijalle neuvoja ja apua, jotta hän pysyisi ja pärjäisi saavuttamassaan paikassa. Tätä kautta asiakas saa tärkeää työkokemusta ja taitoja esimerkiksi sosiaalisissa tilanteissa toimimiseen. (HRAKS i.a./yli 25-vuotiaat.)

HRAKS:n aikuisille suunnatut palvelut tarjoavat mahdollisuuden vierailuihin erilaisissa yrityksissä ja oppilaitoksissa. Asiakkaille kartoitetaan myös asuinympäristön erilaiset harrastus- ja toimintamahdollisuudet, jotta he löytäisivät esimerkiksi uusia vapaa-ajan viettomahdollisuuksia.

5.3 HRAKS:n toimintatavat ja arvot

HRAKS:n toimintatavat perustuvat erilaisiin arvoihin. Ihmisyys on yksi säätiön perusarvoista ja se ilmenee asiakaslähtöisenä työotteena, jossa asiakas otetaan huomioon kokonaisuutena. Asiakas kohdataan ammatillisesti, tasa-arvoisesti ja inhimillisesti. Asiakkaita ohjataan heidän itsemääräämisoikeutensa kunnioittaen. Jotta työyhteisö ja työilmapiiri pysyisivät hyvänä, on tärkeää ottaa sekä asiakkaat että työkaverit huomioon. Keskeistä on myös toisten tekemän työn arvostaminen.

Työntekijöillä täytyy olla positiivinen asenne työntekoon ja asiakkaiden auttamiseen. Työntekijät ovat kaikkien asiakkaiden tukena, jotta he saavuttaisivat tavoitteensa ja unelmansa. Jotta työntekijät voisivat mahdollisimman tehokkaasti auttaa ja tukea asiakkaitaan luovat he asiakkaan kanssa yhdessä tavoitteet onnistumiselle. Tavoitteellinen valmennusjakso luo edellytykset asiakkaan hyvinvoinnin ja eheän elämän tukemiselle.

Yksi tärkeimmistä HRAKS:n arvoista on tarjota turvallinen ympäristö niille, jotka kokevat olevansa vailla yhteisön tarjoamaa osallisuutta. HRAKS:n työntekijät tietävät tekevänsä yhteiskunnallisesti merkittävää työtä, joten he osaavat suhtautua siihen sen edellyttämällä tavalla. Tärkeintä HRAKS:n tekemässä työssä on toimia eettisesti, sosiaalisesti sekä suunnitelmallisesti yhteisten näkökulmien mukaisesti. Asiakkaita on kohdeltava tasavertaisesti. Asiakkaiden osallistuminen yhteisön toimintaan on myös hyvin tärkeää ja työntekijät kannustavatkin asiakkaitaan vastuullisuuteen myös yhteiskuntaa kohtaan. (HRAKS i.a./arvot.)

5.4 Laadullinen tutkimus

Tässä tutkimuksessa käytetään laadulliselle tutkimukselle ominaisia menetelmiä. Eskola ja Suoranta (2014) määrittelevät, että laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään aineistoa, joka on ilmiänsuultaan tekstiä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti selkeä ja mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä, eikä niinkään tilastollisia yleistyksiä. (Eskola ja Suoranta, 2014, 14.). Lisäksi halusin käyttää laadullista tutkimusta siksi, että halusin ymmärtää syrjäytymistä sekä yksittäisten työntekijöiden omia kokemuksia laajemmin.

5.5 Strukturoitu haastattelu

Henkilöhaastattelujen tarkoituksena on toimia tavallisen keskustelun tavoin, mutta niissä on tietynlainen rakenne, jolla pyritään saamaan vastauksia erilaisiin kysymyksiin. Haastattelukysymykset eivät saisi koskaan olla liian vaikeasti tulkittavia, vaan mahdollisimman yksinkertaisia. Haastattelukysymykset voivat olla muun muassa johdattelevia, tutkivia, suorita, ainoastaan tiettyyn asiaan liittyviä, epäsuoria, tulkitsevia tai strukturoituja. (Kvale, 2007, 124-125.)

Valitsin haastattelutavakseni strukturoidun haastattelun. Strukturoidussa haastattelussa kysymykset etenevät kaikille tietyssä järjestyksessä. Haastattelija on vastuussa haastattelun selkeästä ja johdonmukaisesta etenemisestä ja hän päättää milloin asia on loppuun käsitelty. Hän voi myös kohteliaasti keskeyttää vastaajan, jos tämän vastaus aiheeseen on liittymätön tai asia on jo käsitelty loppuun. (Kvale 2007, 123–125.) Haastattelukysymyksiä suunnitellessani käytin apuna myös muita opinnäytetöitä. Arvioin, että saisin strukturoidun haastattelun avulla syvällisemmän käsityksen työntekijöiden kokemuksista kuin käyttämällä kyselylomaketta. Haastatteluissa minun oli mahdollista tehdä myös tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluiden etuna on myös se, että sieltä saattaa nousta yllättäviäkin asioita helpommin kuin kovin määritellyssä kysymyslomakkeessa.

5.6 Kohdejoukko

HRAKS:n etsivän nuorisotyön sekä pajatoiminnan työntekijät ovat koulutukseltaan nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia, sosionomeja sekä yhteisöpedagogeja tai seksuaalineuvoja. He ovat olleet HRAKS:n palveluksessa puolesta vuodesta useampaan vuoteen. Haastatteluuni osallistui neljä työntekijää, joista kolme työskentelee HRAKS:llä etsivässä nuorisotyössä ja yksi työpajatoiminnassa. Kyseisessä HRAKS:n yksikössä on kuusi työntekijää. Vaikka HRAKS:llä on työntekijöitä etsivässä nuorisotyössä Hyvinkään lisäksi myös Lopella ja Hausjärvellä, keskityin kuitenkin työssäni vain Hyvinkään yksikköön.

Etsivän nuorisotyön tekijät tekevät pääasiallisesti samoja työtehtäviä. Heidän kaikkien päätehtävänä on etsiä nuorille oikeita palveluita ja ohjata heitä niiden pariin. Lisäksi jokaisen työntekijän erityisvahvuudet kartoitetaan ja niitä pyritään vahvistamaan. Etsivässä nuorisotyössä nuorille järjestetään erilaisia toimintamuotoja. Näitä ovat esimerkiksi SohVa-ryhmä sekä erilaiset liikuntaryhmät. Eräs työntekijä vastaa myös joka keskiviikko järjestettävästä jääkiekkovuorosta. Etsivään nuorisotyöhön kuuluu myös päivystystä. Nuorilla on myös mahdollisuus tulla HRAKS:n päivystykseen hoitamaan asioitaan, joissa

he tarvitsevat apua. Etsivän työn päivystys on vuoden 2016 alusta kehittynyt aikaisempaa enemmän niin sanotuksi ohjaamo-toiminnaksi. Tämä tarkoittaa monialaista matalankynnyksen palvelupistettä, joka päivystää muutamana arkipäivänä viikossa.

5.7 Haastattelujen toteutus

Tammikuun 2016 lopussa kävin haastattelemassa HRAKS:n Hyvinkään toimipisteessä neljää työntekijää. Haastattelukaavakkeeni sisälsi yhdeksän kysymystä (Liite 1), joilla pyrittiin selvittämään muun muassa, millä tavalla nuorten syrjäytyminen näkyy Hyvinkäällä ja mitä menetelmiä HRAKS:n työntekijät käyttävät nuoria auttaessaan. Lisäksi kartoitetaan työntekijöiden omia kokemuksia sekä sitä, pystyykö HRAKS heidän mielestään auttamaan syrjäytyneitä nuoria. Haastattelukaavakkeeni löytyy liitteenä opinnäytetyöni lopussa.

Haastatteluista kaksi toteutin yksilöhaastatteluina ja kaksi haastateltavaa vastasivat kysymyksiini sähköpostitse. Haastattelukysymykset lähetin kaksi viikkoa ennen haastatteluja. Yksilöhaastattelut toteutin HRAKS:n toimipisteessä, jossa minulle oli varattu oma huone. Haastattelut kestivät 30 minuuttia ja tallensin ne äänitteellä puhelimeeni. Tein haastattelujen aikana myös muistiinpanoja.

5.8 Aineiston analysointi

Haastatteluaineiston analysointi tapahtui siten, että kuuntelin äänitteitä muutaman kerran ja kirjoitin ylös tutkimuskysymysteni kannalta keskeiset kohdat ja haastattelujeni aikana tehdyt muistiinpanot. Litteroin haastattelut, jotka olin äänittänyt saadakseni suoria työntekijöiden lainauksia opinnäytetyöhöni. Luin tekstin useaan kertaan, jotta vastaukset ja aineisto hahmottuivat minulle selkeästi. Tämän jälkeen analysoin tekstimuotoista aineistoa ja vertasin sitä tutkimuskirjallisuuteen. Päätin lisäksi elävöittää tekstiä siteeraamalla

työntekijöiden lauseita. Haastatteluni onnistuivat hyvin ja työntekijät vastasivat kysymyksiini mielestäni kattavasti. Hävitän aineistoni poistamalla äänitykset kännykästäni ja silppuamalla litteroidun tekstin. Poistan lisäksi sähköpostihaastatteluni. Sisällön analysointi tapahtuu vertailemalla aineistosta saatuja näkökulmia muuhun tietokirjallisuuteen sekä tutkimuskirjallisuuteen.

6. TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Nuorten syrjäytymisen syyt Hyvinkäällä

Kaikki haastateltavani kertoivat heikon koulukuntoisuuden, koulukiusaamisen sekä työelämään liittyvien ongelmien olevan pääasiallisimmat syyt nuorten syrjäytymiseen Hyvinkäällä.

Koulupudokkaat on Hyvinkäällä se yksi iso ryhmä, elikkä siis ollaan lähdetty jotain opiskelemaan ja sitten se koulu ei jostain syystä suju tai se ala ei oo ollu oma, jonka jälkeen ollaanki äkkiä tyhjän päällä.

He mainitsivat myös lapsuuden sekä nuoruuden huonojen olosuhteiden lisäävän syrjäytymisriskiä. Heidän mukaansa myös kaveripiirillä on todettu olevan suuri vaikutus nuoren elämään. Jos kaveripiirissä käytetään päihteitä, se johtaa usein koulumotivaation vähenemiseen ja elämännhallintakyvyn heikkenemiseen. Työntekijöiden mielestä nuorilla on viime aikoina alkanut ilmetä entistä enemmän mielenterveysongelmia kuten masennusta ja "vetämättömyyttä", eli väsyneisyyttä ja aikaansaamattomuuden tunnetta.

Kaveripiirillä on myös iso vaikutus nuoren ajattelumaailmaan ja tekoihin. Valitettavan usein joukossa tyhmyys tiivistyy, koska siten haetaan myös toisilta hyväksyntää.

Haastateltavani kertoivat monia eri syitä nuorten syrjäytymisen näkymiseen Hyvinkäällä. Vielä 1980-luvulla nuorten syrjäytyminen näkyi oleskeluna kaduilla ja kaupungilla, kun taas nykyään nuoret viettävät pääasiallisesti liikaa aikaa sosiaalisessa mediassa. Lisäksi haastateltavat kertoivat nuorten syrjäytymisen näkyvän asunnottomuutena, työmarkkinoilta putoamisena, taloudellisina ongelmina, palveluiden ulkopuolelle jäämisenä sekä yleisenä osattomuutena.

Nykyään nuorten syrjäytyminen ei näy Hyvinkäällä esimerkiksi kadulla oleskelemisena, niin kun joskus 1980-luvulla, vaan pikemminkin hengailuna sosiaalisessa mediassa. Kotiin jääminen on yksi some-hengailun muoto, eli jäädään sinne koneen kanssa eikä liikuta mihinkään.

Kysyttyäni, ovatko nuorten syrjäytymiseen johtavat syyt muuttuneet viime vuosina, vastaukseksi sain, että päihteiden käyttö on muuttanut muotoaan. Työntekijöiden mukaan alkoholinkäyttö on vähentynyt ja puolestaan huumausaineiden käyttö sen sijaan lisääntynyt. Syynä tähän on nykyään huumausaineiden melko helppo saanti.

Alkoholin sijaan huumausaineiden käyttö ja niiden helppo saanti on huomattavasti lisääntynyt viime vuosina. Tämä on todella huolestuttavaa.

6.2 Miten HRAKS ehkäisee nuorten syrjäytymistä Hyvinkäällä?

Työpaja-toiminta on nuoren syrjäytymisen ehkäisyn kannalta tärkeää, koska se tuo rytmiä hänen elämäänsä. Etsivä nuorisotyö sen sijaan järjestää paljon erilaista ryhmätoimintaa, jossa näkyy kuntouttava elementti ja sosiaalinen vahvistuminen.

HRAKS järjestää muun muassa etsivää nuorisotyötä sekä starttipaja-toimintaa. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on etsiä ja ohjata nuoria oikeiden palveluiden pariin, sekä tukea ja avustaa heitä pysymään niissä. HRAKS pyrkii myös kehittämään omia palveluitaan niin, että ne olisivat nuorille mahdollisimman helposti saatavilla. HRAKS:n tarjoamat palvelut ovat pääasiallisesti työllisyyttä edistäviä. Etsivä nuorisotyö järjestää tällä hetkellä asiakkailleen yhden avoimen ryhmän, jossa nuorilla on mahdollisuus oman jaksamisensa mukaan osallistua toimintaan. Myös suljettuja ja teemallisia ryhmiä järjestetään tarpeen mukaan. Toimintamuotoja ovat muun muassa SohVa- ryhmä ja erilaiset liikuntaryhmät ja niitä hyödyntämällä on tarkoitus pyrkiä nuorten sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. HRAKS:n tavoitteena on pyrkiä auttamaan nuoria jo huomattavasti ennen kuin nuori putoaa kokonaan "yhteiskunnan putkesta." HRAKS tekee jonkin verran myös yhteistyötä sekä oppilaitosten että perheiden kanssa, mikäli asiakas on alaikäinen.

Etsivässä nuorisotyössä olennaisinta on nuoren motivoiminen ja innostaminen ja tätä kautta nuoren voimavarojen löytäminen.

Etsivän nuorisotyön lisäksi HRAKS järjestää nuorille erilaisia työpajoja, jotka tarjoavat palveluista pudonneille nuorille matalan kynnyksen toimintaa. Pajojen avulla kannustetaan nuoria kouluttautumaan ja pääsemään mukaan työelämään. Nuorten työpajoihin kuuluu muun muassa starttivalmennusta. Starttivalmennuksen tavoitteena on nuoren omien voimavarojen löytäminen ja niiden käyttöönotto. Starttivalmennuksessa voi aloittaa perinteistä työpajatoimintaa kevyemmin ja saada sitä kautta ryhtiä elämään. HRAKS pyrkii olemaan myös mahdollisimman paljon mukana verkkopalveluissa kuten facebookissa. Verkkopalveluiden kautta se pyrkii saamaan yhteyden syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

6.3 HRAKS:n työntekijöiden omia kokemuksia syrjäytymisen ehkäisystä

Kysyessäni työntekijöiltä, kokevatko he HRAKS:n pystyvän auttamaan nuoria, kaikki vastaukset olivat erittäin positiivisia. Työntekijät pitävät työtään hyvin tärkeänä ja onnistumisen tunteet lisäävät työn iloa. Onnistumisen tunteeseen johtavat syyt eivät välttämättä ole edes kovinkaan suuria. Joskus jo pelkästään kontaktin saaminen esimerkiksi hyvin sosiaalisesti vetäytyneeseen nuoreen saattaa tuntua työntekijästä erittäin suurelta saavutukselta. Samoin hienolta tuntuu, kun kotiinsa jäänyt masentunut nuori on saatu eteenpäin elämässä ja hän on sijoittunut takaisin osaksi yhteiskuntaa.

Koen todella vahvasti, että HRAKS pystyy auttamaan nuoria. Onnistumisen kokemukset ja tunteet voivat olla hyvinkin erilaisia. Joskus jo pelkästään kontaktin saaminen nuoreen voi olla todella vahvistava kokemus itselle. Tai sitten nuori on pudonnut kelkasta ja jäänyt vain kotiin pelaamaan ja olemme saaneet hänet esimerkiksi pajatoiminnan kautta työelämään tai vaikkapa opiskelemaan tai ylipäättään takaisin osaksi yhteiskuntaa.

Työntekijät ovat lisäksi erittäin tyytyväisiä työyhteisöönsä ja HRAKS panostaa erityisesti rekrytointiin. Haastateltavien mukaan jokaisella työntekijällä on oikeasti vilpittömän halu auttaa nuoria ja heidän eteensä halutaan tehdä työtä. Ilmapiiiri on myös positiivinen ja työntekijät tekevät paljon yhteistyötä keskenään. Tämä lisää yhteisöllisyyden tunnetta työntekijöiden välillä.

HRAKS:n työntekijät kokevat usein olevansa etuoikeutettuja, koska heillä on mahdollisuus tutustua nuoriin ja ystävystyä heidän kanssaan sekä tukea heitä vaikeissa elämäntilanteissa. Koska HRAKS:n kotisivuilla painotetaan, että heidän tarjoamiin palveluihin osallistuminen on nuorille vapaaehtoista, ovat nuoret niiden pariin hakeutuessaan yleensä hyvin motivoituneita ja valmiita ottamaan apua vastaan. Ollessaan vastaanottavaisia nuoret saavat parhaan mahdollisen hyödyn irti HRAKS:n toiminnasta. Työntekijöiden mukaan HRAKS:n toiminnassa näkyikin sekä ennaltaehkäisevä että korjaava työote.

Mä liputan HRAKS:a siitä, että täällä panostetaan tosi paljon rekrytointiin ja perehdytykseen. Täällä on lisäksi tosi samanhenkistä porukkaa töissä ja työntekijöillä on oikeesti vilpitön halu auttaa. Se on sellainen todella tärkeä asia, mikä varmasti välittyy täällä nuorille ja se on myös se mistä tulee nuorilta palaute.

6.4 Kehitysmahdollisuudet

Haastateltavien mielestä HRAKS:n ja tiettyjen yhteistyötahojen välisessä tiedonkulussa olisi kehitettävää. Lain mukaan koulun ja armeijan on velvollisuus ilmoittaa mahdolliset pudokkaat, mutta erityisesti armeijan taholta ilmoituksia tulee melko harvakseltaan. HRAKS:n on lisäksi pyrittävä sopeutumaan koko ajan muuttuviin tilanteisiin, jotta se pystyisi edelleen tarjoamaan nuorille mahdollisimman hyvää palvelua. Tämän vuoksi toimintatapoja on kehitettävä jatkuvasti.

Meillä on edelleen eri toimijoiden välillä vaikeuksia tiedonkulussa. Saamme hyvin vähän ilmoituksia esimerkiksi koulu- ja inttipudokkaista, vaikka lain mukaan heistä pitäisi saada tieto.

Etsivää nuorisotyötä voi ja pitää kehittää jatkuvasti sopeutumalla ajankohtaisiin ilmiöihin. Meidän täytyy olla valmiina muuttamaan toimintatapojamme tarvittaessa. Työmuotoja ja palveluita tulee kehittää jatkuvasti muuttuvien lakien sekä asiakaskunnan tarpeiden mukaan.

7. POHDINTA

7.1 Tulosten pohdinta

Aaltosen ym. (2007) teoksessa syrjäytyminen määritellään elämänhallinnan toiseksi ääripääksi. Syrjäytyminen pitäisi nähdä ikään kuin prosessina, jossa elämänhallinnasta siirrytään kohti syrjäytymistä. Syrjäytymisen syiksi luetaan muun muassa työmarkkinoilta putoaminen. Teoksen mukaan myös osattomuuden sekä taloudellisten ongelmien on todettu lisäävän syrjäytymisriskiä. Myös HRAKS:n työntekijät mainitsivat haastatteluissa, että edellä mainitut tekijät ovat myös Hyvinkäällä yleisimmät nuorten syrjäytymisen syyt. Erityisesti nuorten pitkäaikainen työelämästä poissaolo johtaa helposti syrjäytymisvaaraan, sillä riittävät taloudelliset resurssit kytkeytyvät edelleen enimmäkseen palkkatöihin. Työttömyys saattaa myös heikentää perhesuhteita, terveyttä ja monenlaisia yhteisöllisiä siteitä. Tätä kautta myös sosiaaliset suhteet saattavat kärsiä ja nuorelle voi tulla osattomuuden tunnetta. (Aaltonen ym., 2003, 360–362.)

Lähdeteosteni mukaan syrjäytyminen saattaa johtaa helposti lisääntyneeseen päihteiden käyttöön. Myös HRAKS:n työntekijöiden mukaan päihteiden lisääntynyt käyttö on näkynyt Hyvinkäällä nuorten keskuudessa viime vuosina huomattavan paljon. Työntekijät mainitsivat alkoholin lisäksi kovien huumeiden käytön viime vuosina Hyvinkäällä lisääntyneen.

Myös Kuureen (2001) teoksessa "Aikuistumisen pullonkaulat" kerrotaan nuorten syrjäytymisen liittyvän erityisesti asunnottomuuteen, työmarkkinoilta putoamiseen ja päihteiden käyttöön. (Kuure 2001, 39). Lämsän (2009) teoksessa mainitaan nuorten syrjäytymiseen liittyen monia samanlaisia syitä, kuin aiemmin mainitsemissani teoksissa. Teoksessa painotetaan kuitenkin erityisesti vanhempien vaikutuksella olevan suuri vaikutus siihen, syrjäytyykö nuori. (Lämsä 2009, 35–37, 197) Tutkiessani Pekka Myrskylän Eva-analyysiä vuodelta 2012 "Hukassa - keitä ovat syrjäytyneet nuoret?" painotetaan myös perhetaustan ja asumismuodon vaikuttavan ulkopuolisuuden ja osattomuuden

tunteen riskiin. Jos nuorella on edes toinen vanhemmista tukena, syrjäytymisriski putoaa huomattavasti verrattuna esimerkiksi yksin asuviin nuoriin. (Myrskylä 2012, 6)

HRAKS:n työntekijät mainitsivat myös nuoruuden huonojen olosuhteiden vaikuttavan nuorten syrjäytymiseen Hyvinkäälläkin. Monen nuoren koulukuntoisuudessa on paljon ongelmia HRAKS:n työntekijöiden mukaan. Monen koulukuntoisuutta alentaa usein muun muassa motivaation puute ja esimerkiksi asumisongelmat ja vähäiset tulot opiskelujen ohella. Artikkelissa "Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella", koulutuksen tärkeyttä korostetaan ja syrjäytymisriskin todetaan olevan suurempi nuorilla, jotka eivät jatka koulutusta esimerkiksi peruskoulua tai toista astetta pidemmälle. (Myrskylä 2011, 12.)

Alun perin tarkoitukseni oli haastatella kuutta työntekijää eli kolmea työntekijää etsivästä nuorisotyöstä ja kolmea HRAKS:n pajatoiminnan työntekijää. Minulle oli kuitenkin jo alusta lähtien selvää, että halusin keskittyä työssäni etsivään nuorisotyöhön. Siksi halusin tehdä etsivän nuorisotyöntekijöiden haastattelut yksilöhaastatteluina ja pajatoiminnan työntekijät ryhmähaastatteluna. Vaikka lopulta haastateltuja oli vain neljä, sain mielestäni riittävästi vastauksia opinnäytetyöni tekemiseen.

Mietin lisäksi, olisivatko haastattelujen tulokset olleet kovin erilaisia, jos olisin haastatellut useampaa työntekijää. Hyvinkää on kuitenkin melko pieni paikkakunta, joten todennäköisesti tärkeimmät nuorten syrjäytymiseen johtavat syyt ovat nuorten keskuudessa toimivien ammatti-ihmisten tiedossa. Haastateltujen vastaukset olivat sen verran yhteneviä keskenään, että haastattelutulokset todennäköisesti eivät olisi paljon muuttuneet, vaikka tutkimusaineistoni olisi ollut suurempi. Tätä tukee myös lähdekirjallisuudessani esille tulleet syyt nuorten syrjäytymiseen. Ne osoittautuivat samankaltaisiksi kuin haastatteluissani tuli esiin.

Haastatteluja tehdessäni olin myönteisesti yllättynyt siitä, miten innostuneita työntekijät olivat omasta työstään. Oli myös tärkeää nuorten kannalta huomata,

että jokaisella työntekijällä oli selvästi vilpitön halu auttaa ja osallistaa nuoria. On lisäksi hyvä, että HRAKS on esillä myös sosiaalisessa mediassa, koska nykynuoret viettävät sen parissa niin paljon aikaa. Etsivän nuorisotyön on tärkeää toimia siellä, missä nuoret ovat. Tämä edellyttää jatkuvaa toiminnan kehittämistä ja toimintatapojen mukauttamista uusiin tilanteisiin.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimukseeni liittyviä eettisiä kysymyksiä ja toimintatapojani mietin käyttämällä Jari Eskolan ja Juha Suorannan teosta ”Johdatus laadulliseen tutkimukseen.” He mainitsevat teoksessaan, että tutkimuksissa on noudatettava ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Tällä tarkoitetaan, että on väärin aiheuttaa vahinkoa tai loukata tutkittavaa, riippumatta tutkimuksen tarkoituksista. (Eskola & Suoranta 2014, 56.) Tämän takia käytinkin esimerkiksi HRAKS:stä kertoessani ainoastaan tietoja heidän kotisivuiltaan, sekä pyrin esittämään rakentavia parannusehdotuksia.

Haastateltavilla on oikeus tietää aineistonkeruun tapa. Kerroin etukäteen HRAKS:n yksikön johtajalle, että aineiston keräisin yksilöhaastattelujen avulla. Lisäksi painotin vapaaehtoisuutta. Onnekseni työntekijät olivat halukkaita yksilöhaastattelujen toteuttamiseen.

Tutkijan on myös varauduttava siihen, että haastatteluissa saattaa tulla ilmi myös vahingossa arkaluonteisia asioita. Tämän takia tutkimuksen tekijän on selvitettävä itselleen, tarvitseeko hän niitä, ja minkälainen vaikutus sillä on haastateltavia kohtaan. (Eskola & Suoranta, 2014 58.) Sovinkin työntekijöiden kanssa, että haastattelut tehtäisiin anonymisti. Haastatteluja avatessani harkitsin tarkkaan asiat, jotka mainitsen tutkimuksessani, jotta en mainitsisi mitään arkaluontoista tietoa.

Teoksessa mainitaan lisäksi, että tietoja ja tutkimuksia julkaistessa on varmistettava luottamuksellisuuden säilyttämisestä ja anonymiteettisuojasta.

(Eskola & Suoranta 2014, 57.) Olen myös valmis korjaamaan ja poistamaan asiat, joita haastateltavani eivät pidä olennaisina.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi ovat tehneet teoksessaan listan, jonka avulla pystyy arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Koska HRAKS on nuorten hyvinvointiin liittyvä säätiö, voidaan luottaa, että työntekijöitä ja heidän vastauksiaan voidaan pitää ammatillisesti luotettavina. Työntekijät ovat lisäksi jatkuvasti nuorten kanssa tekemisissä. Aineiston keruu on tapahtunut strukturoidun haastattelutavan avulla ja vastaukset nauhoitettuun tulosten myöhempää analysointia ja avaamista varten. (Tuomi, Sarajärvi 2009, 140.)

Lähetin kysymykseni haastateltaville kaksi viikkoa etukäteen, joten heillä oli mahdollisuus valmistautua kysymyksiini ja antaa kattavia vastauksia. Vastauksia ja tuloksia on käsitelty avoimesti ja rehellisesti. Haastattelujen avulla sain myös selkeät vastaukset opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin. (Tuomi, Sarajärvi 2009, 141.)

Koska haastateltavia oli resurssien ja aikataulun vuoksi vain muutama, aineistoa ei todennäköisesti kerry niin paljoa, että tutkimuksestani saisi laajasti yleistettäviä tuloksia.

7.4 Ammatillinen kasvu

Käytin ammatillista kasvua pohtiessani apuna sosiaalialan ammattikoulutuksen kompetensseja. Ne ovat hyväksytyt Kuopiossa 29.4.2016. Opinnäytetyön tekeminen on ollut raskas, mutta toisaalta hyvin opettavainen ja antoisa työ minulle itselleni. Opintoihini liittyvien harjoittelujaksojen aikana minulle selvisi, että haluan tehdä opinnäytetyöni nuoriin liittyvän opinnäytetyöni jonkun opiskelijatoverini kanssa tai yksin. Opinnäytetyötä tehdessäni tiedonhankinnan taidoista, joita opiskeluvuosien aikana opeteltiin on ollut suurta hyötyä minulle tämän työn tekemisessä. Olen oppinut löytämään paremmin tekstistä olennaista

tietoa, joka tukee tutkimustani. Olen oppinut myös paremmin hallitsemaan ajankäyttöäni. Olen kehittynyt tekemään tehtäviäni suunnitelmallisemmin. Olen kiinnittänyt huomiota tekstien kirjoittamiseen ja pyrkinytkin työssäni tekemään mahdollisimman asiallista tekstiä. (Innokylä 2016.)

Olen oppinut toimimaan ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Ymmärrän myös oman ihmiskäsitykseni ja arvomaailman merkityksen asiakastyössä. Uskon, että osaan luoda ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen asiakkaan kanssa, sekä arvioida hänen palvelutarpeitaan. Osaan myös tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä perheiden arkea ja heidän keskinäisiä suhteita. Mielestäni olen myös oppinut tunnistamaan hyvinvoinnin suojaavia ja riskitekijöitä sekä soveltamaan niihin kuuluvia keinoja ennalta ehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen. (Innokylä 2016.)

7.5 Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat

Tutustuessani tietolähteisiin eri vuosilta havaitsin hieman yllättyneenä, että nuorten syrjäytymiseen johtavat syyt ja seuraukset vaikuttavat pysyneen melko samoina jo pidemmän aikaa. HRAKS:n työntekijät mainitsevatkin työttömyyden, asunnottomuuden, perhetaustojen, koulumotivaation puutteen sekä päihteiden käytön olevan Hyvinkäällä nuorten syrjäytymisen pääasiallisia syitä. Myös nuorisobarometrin taulukkoa tutkiessani selviää, että nuorten mielestä syrjäytymiseen johtavat syyt ovat eivät ole vuodesta 1998 erityisemmin muuttuneet. Huomattavimmat erot aikaisempiin vastauksiin ovat, että nuorten mielestä ystävien puuttuminen on tällä hetkellä tärkein syrjäytymiseen johtava syy. Vastaavasti laiskuuden ja oman välinpitämättömyyden merkitys on syrjäytymiseen johtavana syynä vähentynyt nuorten mielestä verrattuna vuoteen 1998. Myös koulutuksen tärkeys on korostunut vastauksissa.

Verrattuani haastattelujani kirjallisuuteen vaikuttaa siltä, että Hyvinkäällä nuorten syrjäytymiseen johtavat syyt ovat todennäköisesti samankaltaisia kuin muissa samankokoisissa Suomen kaupungeissa. Jatkotutkimusideana voisi olla

nuorten omia konkreettisia kokemuksia syrjäytymisprosessista ja keinoista, joiden avulla he selvisivät syrjäytymisestä.

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2007. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.
- Aaltonen, Sanna; Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla, 2015. Nuoret luukulla: kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Alatupa, Saija; Karppinen, Krister; Keltikangas-Järvinen, Liisa & Savioja, Hannele 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma : löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Helsinki: Sitra.
- Eskola, Jari, & Suoranta, Juha, 1998. Vuoden 2014 painos.. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- HRAKS i.a.a Aikuisten palvelut yli 25-vuotiaille. Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö. Viitattu 18.5.2016.
<http://www.hraks.fi/aikuiset-yli-25v/>
- HRAKS i.a.b HRAKS:n arvot. Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö. Viitattu 18.5.2016.
- HRAKS i.a.c Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö.
<http://www.hraks.fi/>
- HRAKS i.a.d Nuorten työpajat. Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö. Viitattu 18.5.2016.
<http://www.hraks.fi/nuoret-alle-25v/nuorten-tyopajat/>
- Hyvinkää i.a. Nuoriso. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 18.5.2016.
<http://www.hyvinkaa.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/>
- Hyvinkään kaupunki 2016. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017. Viitattu 15.5.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/opetuksen-tietopankki/liitteet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-vv-2014-2017.pdf>
- Innokylä 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulun kompetenssit. Viitattu 22.5.2016. <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>

- Juvonen, Tarja, 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen : nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Koste, Asmo, 2014. Nuorista Suomessa 2014. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi.
- Kuula, Ritva 2000. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori koulun paineessa : koulu ja nuorten syrjäytyminen. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kuure, Tapio, 2001. Aikuistumisen pullonkaulat. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Kvale, Steinar 1997. 2006 painos. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.
- Laine, Terhi,; Hyväri, Susanna, & Vuokila-Oikkonen, Päivi, 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä : lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopiston kirjasto.
- Myllyniemi, Sami, 2015. Ihmisarvoinen nuoruus. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Myrskylä, Pekka 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011. Työ ja yrittäjyys, 12. Verkkojulkaisuna:
http://www.tem.fi/files/34027/Nuoret_tyomarkkinoiden_ja_opiskelun_ulkopuolella.pdf.
- Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa - keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Helsinki: EVA, 1,6,12.
- Nuorisolaki 72/2006. Viitattu 12.5.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- O’Keeffe, Schurgin Gwenn; Clarke-Pearson, Kathleen, 2011. Clinical Report - The Impact of social Media on Children, Adolescents and Families 2011. American Academy of Pediatrics, 801-802. Viitattu 18.5.2016.
http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2011/03/28/peds.2011-0054.full.pdf?panels_ajax_tab_tab=jnl_aap_top_topics&panels_ajax_tab_trigger=

- Penttinen, Pekka & Ronkainen, Jussi, 2013. Itä-Suomen nuorisopuntari : katsaus nuorten hyvinvointiin Itä-Suomen maakunnissa 2010-2012. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63282/URNISBN9789515883803.pdf?sequence=1>
- Ronkainen, Jussi, & Punamäki, Marika 2013. Nuoret ja syrjäytyminen Itä-Suomessa. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/21797_Nuoret_ja_syrjaytyminen_Ita-Suomessa.pdf
- Reivinen, Jukka 2014. Sitran trendit: Eriarvoisuus kasvaa. SITRA. <http://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-trendit-eriarvoisuus-kasvaa>
- Taskinen, Sirpa 2001. "Huono ennuste" : mitä on lasten ja nuorten syrjäytyminen? Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Tikkanen, Kaija 2012. 15-20-vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tampere: Tampere University Press. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66879/978-951-44-8736-1.pdf?sequence=1>
- Tilastokeskus 2014. Ei työssä eikä koulutuksessa olevat nuoret. Viitattu 22.5.2016.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 140–141.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Tem raportteja 8/2012. Viitattu 18.5.2016. https://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf
- Unesco 2016. What do we mean by "youth"? Viitattu 12.5.2016. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/>
- Vaarama, Marja; Karvonen, Sakari,; Kestilä, Laura,; Moisio, Pasi, & Muuri, Anu, 2014. Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 162.

Väestöliitto. 2012. Nuoruuden kehitystehtävät. Viitattu 18.5.2016.
http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoaseksuaalisuudesta/ammatillaiset/tietopankki/nuoruuden_kehitystehtavat/.

LIITTEET

Liite 1 - Haastattelurunko

1. Mikä on koulutuksesi?
2. Mitkä ovat yleisimmät syyt nuorten syrjäytymiseen Hyvinkäällä?
3. Miten nuorten syrjäytyminen näkyy Hyvinkäällä?
4. Millä tavoilla HRAKS ehkäisee nuorten syrjäytymistä?
5. Mikä on sinun työnkuvasi erityisesti etsivässä nuorisotyössä?
6. Mitä menetelmiä HRAKS käyttää nuoria auttaessaan?
7. Ovatko nuorten ongelmat ja syrjäytymiseen johtavat syyt muuttuneet viime vuosina?
8. Koetko, että HRAKS:in pystyy auttamaan nuorta syrjäytymiseen liittyvissä ongelmissa?
9. Miten etsivää nuorisotyötä voisi kehittää?